

CENTRUM FÖR KLIMATPOLITISK FORSKNING
TEMA MILJÖFÖRÄNDRING

Yttrande

Meddelande från Kommissionen till Europaparlamentet m.fl ”En ren jord åt alla”, COM(2018) 773

Centrum för klimatpolitisk forskning (CSPR) har fått möjlighet att lämna synpunkter på Europeiska kommissionens meddelande ”En ren jord åt alla: En europeisk strategisk långsiktig vision för en stark, modern, konkurrenskraftig och klimatneutral ekonomi”.

CSPR:s uppdrag är att ta fram kunskap, underlag och metoder för klimatarbetet i Sverige och internationellt. Arbetet organiseras inom fem forskningsområden: omställning; sårbarhet, anpassning och förändring, klimatvisualisering, kommunikation och beslutsstöd, mätning och ansvar för växthusgaser samt förståelser och kultur.

Som helhet är CSPR positivt till meddelandet och bakgrundsrapporten i sin helhet och de övergripande principerna för övergången till ett klimatneutralt Europa. Centrums för klimatpolitisk forskning noterar: 1. Att målstyrning, i stil med den föreslagna strategin, kan vara en effektiv pusselbit i en bredare klimatpolitisk portfölj. 2. Att gå från utsläpps begränsning till netto-noll öppnar nya planeringshorisonter och välbehövliga samtal om negativa utsläpp. 3. Att meddelandet inte behandlar avveckling av gammal fossilbaserad energiproduktion och verksamhet ska fasas ut.

Det är positivt att målet för 2050 föreslås skärpas, men målet är fortfarande otillräckligt. Eftersom målstyrning ofta fungerar dåligt utan mekanismer för krav på leverans och uppföljning är det positivt att en rad förslag ges till utveckling av europeisk klimat- och energipolitik.

”Klimatpanelens rapport innehåller ett hoppgivande budskap: att begränsa den globala temperaturökningen till 1,5 grader är görligt, förutsatt att vi agerar nu, och att vi använder alla verktyg som står till buds på ett samordnat sätt.” (sid. 5)
Det är svårt att förstå hur detta kan tolkas som hoppfullt. Innebörden är ju att om vi lyckas göra sådant som inte är möjligt, så kan vi nå målet. Om man betonar att det är det tekniskt möjliga som sätter våra politiska gränser, så tappar diskussionen i rimlighet.

”Även med bättre metoder för hållbar förvaltning kan EU:s befintliga skogar inte leverera denna mängd utan att kraftigt minska inlagringen av kol (skogssänkan)

och andra ekosystemtjänster, vilket måste undvikas. Ökad import av biomassa kan också vara bekymmersamt med tanke på indirekta utsläpp från ändrad markanvändning i de exporterande länderna. En större produktion av biomassa måste alltså komma från flera olika källor, samtidigt som vår naturliga kolsänka bibehålls eller till och med förstärks.” (sid 14). Detta betydande problem nämns bara och lämnas sedan utan lösning. Vilka är de exporterande länderna? Erfarenheter av export från andra länder har varit problematiska och problemen behöver ses i en kontext av att alla länder världen över kommer att behöva importera mer biomassa. Detta borde förtydligas, eller i vart fall erkännas, som ett problem.

”Med tanke på inläsningen av fossilbränsleteknik – till exempel anläggningar som byggs i dag och sannolikt fortfarande kommer att vara igång 2050 – ökar trovärdigheten i EU:s långsiktiga strategi om det finns möjlighet att använda teknik för koldioxidavskiljning.” (sid. 16). Denna skrivning är problematisk. Det finns en risk att hoppet om att CCS kanske finns i framtiden rättfärdigar byggnation av fossileldade anläggningar. Eftersom att CCS som mest (i framtiden, ur LCA-perspektiv och med hänsyn tagen till energiförlusten i och med avskiljningen) undanhåller 65-90% så är ju ett nytt kolkraftverk som ska vara i drift i 50 år inte alls förenligt med EUs långsiktiga strategi. I detta sammanhang borde även ”Capture-readiness” diskuteras.

Det är bekymmersamt att: 1. Målstyrningen undermineras genom att inte kombinera netto-noll med ett mål för utsläpps begränsningar. 2. Det går att formulera skarpare förslag till hur nationella klimat- och energiplaner, under EU:s förordning om styrning av energiunionen, bör utvecklas för att tydligare förhålla sig till 2050-målet (jämför de nationella 2030-åtagandena). 3. Det genom flera skrivelser framstår som om lösningen är netto-noll till 2050. Tydligast är det i skrivelsen "In order to limit temperature increase to 1.5°C, net-zero CO2 emissions at global level needs to be achieved around 2050 and neutrality for all other greenhouse gases somewhat later in the century." Om vi når globala netto-noll-utsläpp vid 2050 har vi förmodligen redan spräckt koldioxidbudgeten för 1,5°C med väldigt stor marginal, förutsatt att vi inte lyckats genomföra en global herkulisk utsläpps begränsning fram till 2030. En sammanställning av samtliga NDC:er visar tyvärr på motsatsen. Globala netto-noll-utsläpp till 2050 innebär alltså att framtida generationer avkrävs stora mängder globala netto-negativa utsläpp. I ljuset av detta är:

- målet, trots skärpningen, otillräckligt; att leda genom exempel, vilket föreslås i strategin, borde betyda betydligt mer ambitiös målsättning än vad som krävs globalt, scenarion som dessutom bygger på stor upplåning av utsläppsutrymme från framtida generationer. Även om en balans mellan målet och dess genomförbarhet (socialt, tekniskt, politisk, etc.) är viktig, och netto-noll till 2050 är ett ambitiösare mål än de antagna inom de flesta andra jurisdiktioner, kräver Parisavtalets

temperaturmål mer långtgående åtgärder än så.

- skrivelserna om vad netto-noll vid 2050 implicerar alldeles för svaga.

Förslag till förändringar i texten:

- Inför "minst netto-noll" (istället för netto-noll) och "senast 2050" (istället för 2050); det öppnar dörren för framtida ambitionshöjningar i stil med de vi sett under direktivet för förnyelsebar energi.

- Sätt netto-noll i en kontext av miniminivåer på utsläpps begränsning som är minst lika ambitiösa som det mål som sattes 2009, d.v.s. minst 80–95%, gärna det övre spannet; det minimerar risken för att använda luftiga standarder för att berätta koldioxidinfångning och lagring, standarder som vi i dagsläget inte vet hur de kommer att se ut och som därför introducerar en politisk risk, en risk som riskerar att urholka målstyrningen.

- Förtydliga utmaningen med netto-noll satt i en global kontext och i termer av budgetar för växthusgaser. Netto-noll nämns över 50 gånger, netto-negativa utsläpp därefter nämns endast en gång. Görs utmaningen tydligare kan förståelsen både för att en revidering av målet är välkommet och att det föreslagna målet är otillräckligt öka. Det hjälper till att bygga förutsättningar för framtida ambitionshöjningar.

I tjänsten,

Mattias Hjerpe, Föreståndare
Anders Hansson, Universitetslektor
Mattias Fridahl, biträdande universitetslektor